

בבא מציעא לט ב

יוצא מוויקיטקסט ב־16 באוקטובר 2024

תלמוד בבלי

<< • בבא מציעא • לט ב • >>

מידע על מהדורת ויקיטקסט • דפים מכל רחבי ויקיטקסט
שמקשרים לעמוד זה • מהדורה מבוארת

תלמוד בבלי - גמרא | רש"י | תוספות | עין משפט • | ראשונים
נוספים
על הש"ס: ראשונים | אחרונים

ואפילו הגדיל ולא אמרן אלא באחי דאבא אבל
באחי דאמא לית לן בה ואחי דאבא נמי לא
אמרן אלא בארעתא אבל בבתי לית לן בה
ובארעתא נמי לא אמרן אלא דלא עביד

עיטדא אבל עביד עיטדא קלא אית לה אולא
היא לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא
לא שנא ארעתא ולא שנא בתי ולא שנא עביד
עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא לא מחתינן

בההיא סבתא דהויא לה תלת בנתא אישתבאי
איהי וחדא ברתא אידך תרתי בנתא שכיבא

חדא מינייהו ושבקה ינוקא אמר אביי היכי
נעביד לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא דלמא
שכיבא סבתא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן
נוקמינהו לנכסיה בידא דינוקא דלמא לא
שכיבא סבתא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי
אמר אביי הלכך פלגא יהבינא לה לאחתא
ואידך פלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא
רבא אמר ^אמגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא
מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא לסוף
שמעו דשכיבא סבתא אמר אביי תילתא יהבינן
לה לאחתא ותילתא יהבינן ליה לינוקא ואידך
תילתא יהבינן דנקא לאחתא ואידך דנקא
מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר ^במגו
דמוקים אפוטרופא לדנקא מוקמינן נמי
אפוטרופא לאידך דנקא מרי בר איסק אתא
ליה אחא מבי חוזאי א"ל פלוג לי אמר ליה לא
ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל ^גשפיר
קאמר לך שנאמר (בראשית מב, ח) ויכר יוסף את
אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא
חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי
סהדי דאחווה את אמר ליה אית לי סהדי ודחלי
מיניה דגברא אלימא הוא א"ל לדידיה זיל אנת

איייתי סהדי דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי
המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל¹הכי דיינינא
לך ולכל אלימי דחברך אמר ליה סוף סוף אתו
סהדי ולא מסהדי א"ל תרתי לא עבדי לסוף
אתו סהדי דאחיה הוא א"ל לפלוג לי נמי
מפרדיסי ובוסתני דשתל אמר ליה שפיר קאמר
לך דתנן¹הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו
גדולים את הנכסים השביחו לאמצע

רש"י

ואפי' הגדיל - הקטן משירד לתוכו ואכלו ג' שנים בפניו
משהגדיל לא הויא חזקה דהואיל ותחילת ירידתו לתוכו הוה
קטן לא ידע כשהגדיל שהן של אביו ולפיכך לא מיחה דאי
ס"ל לרב הונא דמחזיקין בהן משהגדיל היכי מחתינן נכרי
לנכסי קטן שמא יהא בידו משיגדיל ויטעון אתה מכרת לי
משגדלת ואכלתים שני חזקה:

ולא אמרן - דאין מורידין קרוב לנכסי קטן:

אלא באחי דאבא - אחיו מאביו שיטעון בהן צד ירושה:

ארעתא - שדות:

אבל בבתי לית לן בה - שהשכנים מעידין עליהם שבאו לחלקו של קטן:

עיטדא - שטר חלוקה כשחלקו מתחילה (מלכים ב יב) רק הבמות לא סרו מתרגמינן במתא לא עטדו לא הפליגו מהם:

לא שנא אחי דאמא - פן יאמר של אמי היו נכסי מלוג ואביו של קטן בעל אמי היה מוחזק בהן מחמת שהוא אוכל פירות והוא מת קודם לאמי ולא ירשה ואני יורש חציין מחמת אמי:

היכי לייעבד - בנכסי דסבתא שאין אנו יודעין אם קיימת אם מתה:

בידא דאחתא - דהילכתא כרשב"ג דקם ליה שמואל כוותיה:

דלמא שכיבא סבתא - ויש לקטן חלק בהן שהם שלו מחמת אמו או שמא חציין שלו שמא מתו שתי השבויות:

לוקמינהו לפלגא דנכסי בידא דינוקא - איכא למיחש דלמא לא שכיבא סבתא ואין לו חלק בהן ואין מורידין קטן לנכסי שבוי:

פלגא יהבינן לאחתא - ממה נפשך אם מתו שתי השבויות הרי זו יורשת חציין ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבוי:

מוקמינן אפוטרופוס - ולא מחתינן קטן לגוייהו דלמא לא
שכיבא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי:

שמעו דשכיבא סבתא - לסוף שמעו שמתה הזקנה ועל
הבת שנשבית לא שמעו:

תילתא יהבינן כו' - דהא ודאי שלישי הנכסים לזו ושליש
לקטן:

דנקא - שתות חצי השליש:

יהבינן לאחתא - ממה נפשך אם מתה האחות הרי חצי
חלקה לזו ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבוי:

ואידך דנקא - לא יהבינן לה שמא של קטן הם ואין מורידין
קרוב לנכסי קטן:

אתא ליה אחא מבי חוזאי - שהלך אביו לבי חוזאי ונשא
שם אשה וילדה לו את זה וחזר מרי לכאן וירד לנכסי אביו
ובא זה אחריו לזמן מרובה ותבע חלקו:

שפיר קאמר לך - שאינו מכירך ואין זה רמאות שכשיצא
מאצלך לא היה לך חתימת זקן ועכשיו באת בחתימת זקן:

ויכר יוסף את אחיו - שכשיצא מהם היו כולם חתומי זקן
והם לא הכירוהו שיצא מאצלם בלא חתימת זקן ובא
בחתמת זקן:

דלאו אחוך הוא - אותם עדים שיש לו לזה שבאו משם
ומכירין בו מי הוא הביאם אתה ויעידו שאינו בן אביך או
בקש עדים אחרים:

א"ל - מרי לרב חסדא אי מינאי דחלי מה תועלת:

סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי - אלא כמותי ולא כמותך:

תרתני לא עבדי - מיראתך יעשו אחת שישתקו אבל שתים
לא יעשו לא דיין שישתקו ולא יעידו האמת אלא גם שיעידו
שקר:

א"ל - ההוא אחא לרב חסדא:

לפלוג לי מפרדיסי - כרמים:

ובוסתני - ביתן של אילנות:

דשתל - איהו והשביחן ויתן לי חציין כמו שהן משובחין:

תוספות

וכי תימא הא פשיטא ליה דאינו יודע למחות בסוף ג' אף ע"פ
שהוא נזכר לשאול עידי מכירה דרגילות הוא טפי לשכוח מחאה
בסוף כל ג' א"כ בלא רב הונא פשיטא דאין מחזיקין וי"ל דאי לאו
רב הונא ממה שמעמידין אפוטרופוס לנכסי יתומין אין להוכיח
דאין מחזיקין דאפילו מחזיקין לא חיישינן שמא יחזיק דב"ד לא

יבררו כי אם נאמן או משום ידיע למחות בסוף כל ג' כדפרישית אבל מדאמר רב הונא אין מורידין קרוב א"כ חושש לרמאות וגם אית ליה דלא ידע למחות בקרוב ולומר שדה זו של אבי ולא הגיע לחלקך אם כן בנכרי נמי לא ידע למחות ולכך אין מחזיקין וא"ת כמו שיש לו לדעת ולומר לנכרי לשאול עידי מכירה כמו כן יהיה לו דעת לומר לקרובו אייתי ראיה שזה הגיע לחלקך וי"ל דגבי קרוב סבור שאומר אמת שהרי של אביהם היה השדה ולא אסיק אדעתיה לומר אייתי ראיה אבל לנכרי מסיק אדעתיה למימר אייתי ראיה עידי מכירה:

לא שנא עביד עיטדא לא מחתינן. וא"ת דבח"ה (ב"ב דף כט: ושם ד"ה אבל) אמרינן עטדא קלא אית לה וי"ל ביתומים החמירו יותר:

דלמא שכיבא סבתא. וא"ת הא דתנן פרק כל הגט (גיטין דף כח. ושם ד"ה והניחו) המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נותנין לה בחזקת שהוא קיים וי"ל דסבתא הגיעה לגבורות דהתם אמרינן כי הגיע לגבורות חיישינן אך קשה דבסמוך אמרינן הלכך פלגא יהבינן לאחתא תרי תלתי הוה לה למיתב דאפילו שכיבא סבתא מסתמא ברתא לא שכיבא דליכא למימר דברתא נמי הגיעה לגבורות דאם כן סבתא איתפלגא ותו ליכא למיחש דלמא שכיבא כדאמר בגיטין (שם) כיון דפלג פלג וי"ל דגבי גט דוקא אמרינן בחזקת שהוא קיים משום עיגונא וכן בשביל אכילת קרבן ותרומה אבל הכא אדרבה החמירו בנכסי יתומים להחזיק הסבתא וברתא במתה דאמרינן לעיל דאפי" בעביד עיטדא לא מחתינן אע"ג דאית לה קלא אי נמי הכא שנשבו חיישינן טפי דלמא מתו לפי שעשו להם יסורין:

מוקמינן ליה אפוטרופוס. ואם תאמר והא אין מורידין קטן לנכסי שבוי ומסתמא אפי" על ידי אפוטרופוס דהא משמע דאי ודאי לא

שכיבא סבתא הוה יהבינן כל נכסי לאחתא ואמאי נוקי פלגא לינוקא על ידי אפוטרופוס אלא ודאי בכל ענין אין מורדין קטן דכיון שהקטן אדון האפוטרופוס אולי ישמע לקטן שלא לחרוש ושלא לזרוע וי"ל דהא דקאמר פלגא מוקמינן ליה אפוטרופוס לינוקא לא לאכול כל הפירות כדין קרוב היורד לנכסי שבוי אלא שישמור האפוטרופוס כדין אריס בחזקת סבתא ויתפרנס הקטן מזה וזה טוב מלתתם לאחתא שתאכל כל הפירות חנם כדין קרוב היורד לנכסי שבוי:

שיצא בלא חתימת זקן. הוא הדין אם יצא בחתימת זקן דאין נאמן לומר שהוא אחיו דא"כ לא שבקת חיי לכל בריה העשירים שכל אחד יאמר אני אחיך ועוד דהא תנן בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קלד.). האומר זה אחי אינו נאמן אלא הכא מרי בר איסק לא היה טוען ברי אלא לא ידענא לך ולכך אם יצא בחתימת זקן אינו נאמן כיון שאינו מכחישו אלא אמר לא ידענא ליה:

זיל את אייתי סהדי דלאו אחוך הוא. וא"ת וכי כל אדם עשיר אלם יצטרך להביא עדים שאין התובעו אחיו וי"ל דשאני הכא שאותו אמר שיש לו עדים ויראים להגיד א"ל רב חסדא שיעשה עמהם שיעידו ומרי בר איסק א"ל סוף סוף דהשתא נמי יעידו שקר מיראתי ויאמרו שאינו אחיו או יאמרו שאינם יודעים אע"פ שידועין ומשני תרתי לא עבדי חדא שישתקו מלהעיד וחדא שישקרו ויאמרו אין אנו יודעים או שיאמרו אינו אחיו:

עין משפט ונר מצוה

מתוך: [עין משפט ונר מצוה/בבא מציעא/פרק ג \(עריכה\)](#) **סב א מיי"פ"ח מהל' נחלות הלכה**
ב, סמג עשין צז, טור וש"ע חו"מ

סי' רפ"ה סעיף ו':

סג ב ג ד מי"ח פ"ח מהל' נחלות הלכה ב', סמג שם, טוב ושו"ע
חו"מ סי' רפ"ה סעיף ט':

סד ה (מי"א פ"ד מהל' נחלות), סמג עשין צו, טוב ושו"ע חו"מ סי'
ר"פ סעיף ו':

סה ו מי"א פ"ג מהל' עדות הלכה י"ב, סמג עשין קט, טוב ושו"ע
חו"מ סי' כ"ח סעיף ה':

סו ז מי"ט פ"ט מהל' נחלות הלכה ב', ועיין בהשגות ובמגיד משנה,
סמג עשין צו, טוב ושו"ע חו"מ סי' רפ"ז סעיף א':

ראשונים נוספים

- רי"ף על הפרק
- רא"ש על הפרק

רבינו חננאל

רבינו חננאל

מתוך: רבינו חננאל על הש"ס/כבא מציעא/פרק ו (עריכה)

ומדקמדייק רבא
משמעתייה דרב הונא ש"מ היל' כרב הונא והני מילי
במקרקעי אין מורידין קרוב לנכסי קטן אבל מעות

ומטלטלי אם היה הקרוב נאמן מורידין אותו וכך אמרו הגאונים דבמטלטלי לא חיישינן לקרוב. ועוד ממעשה דההיא סבתא דהות לה תלת בנתא אישתבאי סבתא וחדא ברתא ומתה חדא מתרתי בנתא דאישתיירו ושבקא ינוקא.

ושמעו דשכיבא סבתא אמרי תילתא יהבינן לברתה דהיא חולקאה ותילתא יהבינן לינוקא דהיא חולקא דאימיה ואידך תילתא אימור ברתה דנשבת בחייה היא והוינן מחתי הני קרובין בחולקא מיהו חד מינייהו הוא ינוקא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי הילכך מוקמינן אפוטרופא לדנקא שהוא חצי השליש שהיה ראוי להיות ביד הינוקא ומיגו דמוקמינן אפוטרופא להאי דנקא מוקמינן נמי אאידך דנקא. האי מעשה דייקא כשמואל וכרב הונא:

מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי אמר ליה לא ידענא לך אייתי סהדי דהוא אחוה. אמר ליה רב חסדא זיל פלוג בהדיה אפי' בפרדיסי ובוסתני דשתלת דהאי אחוך הוא ואין מורידין קרוב בנכסי קטן ושלא ברשות ירדת לפיכך אין שמין לך כאריס אבל קרוב לנכסי גדול כי האי גוונא שמין לו כאריס. וכן נמי אי ידע דאית ליה אחי זעירי ומשבח השבח לאמצע דתנן הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו הגדולים את הנכסים השביחו לאמצע וכן אמר רבא:

[חידושי הרמב"ן](#)

חידושי הרמב"ן

מתוך: [חידושי הרמב"ן על הש"ס/כבא מציעא/פרק ג](#) (עריכה)

הא דאמר ר"ח

שפיר קאמר לך דכתיב ויכר יוסף וגו'. קשיא לן למה ליה למימר האי טעמא ואפשר משום דידע רב חסדא דשקרא ואלמא הוא ובעי למקנסיה אלא שאמר בהא מילתא לא משקר דכתיב ויכר יוסף וגו' ואין כאן אדם שמכירו כדי שיאמר לו והוא לא ידע בה מעולם, וכן פירש"י ז"ל ואין זה רמאות:

חידושי הרשב"א

חידושי הרשב"א

מתוך: [חידושי הרשב"א על הש"ס/כבא מציעא/פרק ג](#) (עריכה)

והא דאמרינן דאי

עבוד עטרא לית לן בה: לומר, דכיון דעבוד עטרא קלא אית ליה איזה קרקע הגיע לחלק הקטן, ומודיעין את הקטן לאחר שיגדיל. ואסיקנא, דאפילו עבוד עטרא אין מורדין, משום דאין זוכרין איזה מן הנכסים הגיעו לזה ואיזה הגיעו לחלק הקטן, ואף זה אין מודיעין את הקטן ולא ידע למחויי ביה, כלומר לערער עליו. **אין מורדין קרוב לנכסי קטן:** כתב הרי"ף ז"ל משמיה דרב צמח גאון ז"ל, מעות קטן ממנין עליהם אפילו קרוב, דאמרינן (לקמן ע, א) מעיינין איניש דמעלי ושפי נכסי, ולא פלוג רבנן בין רחוק לקרוב, ואף רב הונא דאמר לא קרוב לנכסי קטן, במקרקעי קאמר ולא

במעוות, הילכך מעות קטן יהבינן אפילו לקרובים, ע"כ. וקרקעות נמי דאין מורידין להן קרוב, כתב הראב"ד ז"ל דדוקא כשהוא חלוק ממנו ואין נזונין ומתפרנסין ביחד, או אפילו לא חלקו, כל שהקטן אינו ניזון ומתפרנס עם הקרוב, אין מורידין, גזרה שמא יאמר חלקנו וזה בא לחלקי, וכדמוכח מעשה דמרי בר איסק דעדיין לא חלקו, ומפני שלא היה מתפרנס עמו אמר רב חסדא דלא נחת ברשות דאין מורידין לנכסי קטן, אבל כל זמן שלא חלקו והם מתפרנסים יחד מן האמצע בחזקת האחין והשותפין רשאי הגדולים לירד ולהשביח, ואם אמרו לבית דין ראו מה שהניח לנו אבינו השביחו לעצמן, כלומר, נוטלין בחלק אחיהם כאריס כל זמן שהן זנין ומתפרנסין יחד, ומשום כך נותנין להן בית דין רשות לירד לנכסים ולהשביח לעצמן, ומעשה דסבתא, משום שאין הקטן מתפרנס יחד עם בריתה דאשתארה, אלו דברי הרב ז"ל ודברים נכוחים הם.

הא דאמר רבא מגו דמוקמינן אפטרופא לדנקא
מוקמינן אפטרופא לאידך דנקא: תמיה לי, לתילתא דינוקא נמי לוקי אפטרופא, דהא בעלמא נמי אפטרופא מוקמינן לניקוי, דבית דין אביהן של יתומים לחוש להפסד נכסיהם ולמנות עליהן אפטרופא, הלכך לוקי אפטרופא לתילתא דינוקא ולאידך תרי דנקי. וי"ל, דתילתא דינוקא אי נחית ליה ינוקא עד דמוקמינן עליה אפטרופא לית לן בה, אבל בהא לא נחית ליה כלל, אלא דוקא ביד אפטרופא מוקמינן ליה, לינוקא לא יהבינן. אי נמי, אפשר דהא ינוקא לאו קטן ממש הוה, אלא דעדיין קטן היה שלא היה ראוי למנותו בשל אחרים.

אמר ליה לא ידענא לך, אתא לקמיה דרב חסדא, אמר
לי שפיר קאמר לך, דכתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא
הכירוהו: איכא למידק, למה ליה לרב חסדא להאי
טעמא, הא ודאי [דינא] קאמר ליה, דאם אמר דלא ידע
ליה, דליתי ראייה דאחווה הוא, ואפילו הניחו בחתימת
זקן, ואיהו נמי מאי קא מתרעם (נמי) [מיני'] קמיה דרב
חסדא. וי"ל, דמשום דהוה מוחזק בגברא אלמא
ושקרא, הוה קביל מיניה קמיה דרב חסדא לומר
דמחמת רמאותו הוה טעין כך, ואהדר ליה רב חסדא
דבטענה זו לא מנכר דרמאות קאמר, דכיון דהניחו בלא
חתימת זקן הא גרמא ליה, דכתיב, ויכר יוסף את אחיו
והם לא הכירוהו.

ופירש רש"י ז"ל, דמרי בר איסק הניחו להאי אחא בלא
חתימת זקן, ולומר דמחזא חזא ליה בקטנותו ובלא
חתימת זקן, ובודאי הכין משמע, מדאמר ליה רב חסדא
שפיר קאמר לך דכתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא
הכירוהו, דאלמא איהו נמי משום דהניחו בלא חתימת
זקן הוא. ועוד, דאי לא ידע ליה כלל מאי קביל (מיניה)
[עליה קמיה] דרב חסדא.

אלא דקשיא לי, מדאמר אביי בסמוך, התם ידעי וקא
מחלי הכא מי ידע דניחול, כלומר, דלא ידע דאית ליה
אחא בי חוזאי כלל. וכי תימא דשמעו בו שמת הוה, ולא
ידע ליה השתא קאמר, לא היא, דאם כן מאי קאמר רב
חסדא ועוד קטן היה ואין מורידין קרוב לנכסי קטן, אטו
קטן שנשבה ושמעו בו שמת אין מורידין קרוב לנכסיו,
הא ודאי כי היכי דאין מורידין קטן לנכסי שבוי כשלא
שמעו בו שמת, כי שמעו בו שמת מורידין, (אין) הכי
נמי מורידין קרוב לנכסי קטן כששמעו בו שמת, אע"פ
שאין מורידין כשלא שמעו בו שמת. ושמא נאמר כי

לטענתו דמרי קאמר, כלומר, הא קאמר דלא ידע ליה, לומר ששכח לאחר שנפרד משם.

וכי תימא אם כן היכי מהמנינן ליה דהא רמאה הוא, י"ל דחזקה לא משקר בהא, דאי ידע ליה, לכי דינא הוה אזיל והוה מתנה בפני בית דין לומר ראו מה שהניח לנו אבינו הרי אני עושה ואוכל, דתנן התם בפרק מי שמת (ב"ב קמג, ב) דהשביחו לעצמן.

ואינו מחזור בעיני עדיין, דמלתא דלא שכיחא היא כלל דמי שיש לו אח במדינת הים וראהו שיהא שוכח לבסוף לגמרי שלא היה לו אח, ושמא מרי היה טוען שלא היה בי חוזאי מעולם ולא ידעו כלל, וכי קאמר ליה רב חסדא להאי אחא שפיר קאמר לך דכתיב ויכר יוסף את אחיו, לדבריו קאמר ליה, אף לדבריך דאמרת דמידע ידע לך ואיהו הוה בי חוזאי, אפילו הכי אפשר דהשתא מיהא לא ידע לך, משום דבאת בחתימת זקן.

הכי גרסינן והכי איתא במקצת הנוסחאות: אמרי ליה זיל אייתינהו: כלומר, אייתינהו להני סהדי דקא טעין האי דאית ליה, ולא גרסינן זיל אייתי סהדי, דאע"ג דגברא אלמא הוא, לא מזדקקין ליה לאתויי סהדי דלאו אחוה הוא, דאם כן לא שבקת חיי לכל אלם דטעני עליה ויצטרך לאתויי סהדי ולא משכח, אבל הני דקא טעין בעל דיניה דידיעי בהסדותיה, הנהו הוא דמצרכין ליה לאתויי, ולא נראה כן מדברי רש"י ז"ל.

דתנן השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע: ואע"ג דאסיקנא התם (ב"ב קמג, ב) דדוקא בהשביחו נכסים מחמת נכסים, אבל השביחו מחמת עצמן השביחו לעצמן, מרי בר איסק נמי מוחזק הוה דלא הוה ליה נכסי אחרוני אלא הני דשבק אבוה, ומינייהו הוה אגר אגירי ומשבח להו לנכסים, והיינו דלא בעא מיניה

אם מנכסי דידיה עבד אי מנכסי דאבוה, והילכך השביח לאמצע.

אלא דאכתי לא ניחא לי, דאם כן מאי קאמר אביי הכא דלא ידע דניחול, ואי אשבחו נכסי מחמת נכסי מדינא השביחו לאמצע, ומה לנו ולמחילתו. אבל רש"י ז"ל כתב, דרב חסדא לא סבירא ליה הכין, אלא אפילו השביחו נכסים מחמת עצמן השביחו לאמצע. ומה שמחק רש"י ז"ל גרסת הספרים ואמר דלא גרסינן וכן אמר רבה, שאין זו שטת הגמרא להביא דברי האמוראים סיוע למשנה, ועוד דרבה תלמיד היה לרב חסדא, ולא יאמר רב חסדא שמועה משמו של רבה תלמידו, אלא אי גרסינן רב הונא גרסינן, כלומר דרב חסדא מביא ראיה מרב הונא רביה, דמתניתין סתמא קתני השביחוהו לאמצע, ולעולם, ואפילו השביחו נכסים מחמת עצמן. ואין צורך למחוק הגרסא מהספרים, ולא לסייע את המשנה הביאה, אלא לומר דמעשה זה של מרי בא גם לפני רבה וכן דינא כרב חסדא, ואביי שהיה יושב בפניו הקשה לו מי דמי, התם ידעי הכא לא ידעי. ותדע לך דאלו רב חסדא אמרה, לא היה אביי משיבו, שלא היה לפניו בבית המדרש.

שיטה מקובצת

שיטה מקובצת

מתוך: [שיטה מקובצת על הש"ס/כבא מציעא/פרק ג/דף לט](#) (עריכה)

ולא שנא עביד בה עיטרא: דהיינו שטר חלוקה שמא תאמר ליכא למיחש מידי דכיון שיש בידו שטר שהגיע לחלק הקטן אלו השדות או הבתים מתירא להחזיק בהם זה הקרוב אפילו הכי לא מחתינן דחיישינן שמא יאבד שטר העיטרא ויטעון משום ירושה כלומר שבאו לחלקו בשעת ירושה. ה"ר יהונתן.

דילמא שכיבא סבתא: ואם תאמר והא קיימא לן במסכת גיטין דלמיתה לא חיישינן. תירצו בתוספות דמיירי שהגיעה סבתא לגבורות. אך קשה. דבסמוך אמרינן וכו' ככתוב בתוספות. יש לומר דלא אמרינן כיון דפלג פלג אלא בשהגיע למאה שנה ושמא עדיין לא הגיעה ~אם למאה שנה דיכול להיות דאף על גב דהבת הגיעה לגבורות האם לא הגיעה למאה שנה תלמיד הר"ף. והרמב"ן תירץ דשאני הכא דנכסי דיתמי כדשבויין נינהו שהם ביד בית דין וחיישינן כל מאי דאפשר למיחש ומתקנינן כל מאי דאפשר לתקוני טפי. הריטב"א.

נוקמינהו לנכסי בידא דינוקא דילמא לא שכיבא סבתא ואין מורידים קטן ואפילו הוא קרוב לנכסי שום שבוי אפילו הוא נטוש שלא שמעו בו שמת. ובודאי דאפילו שכיבא סבתא כל היכא דלא ידעינן אי שכיבא ברתא לא מוקמינן להו בידא דינוקא דהא איכא חולקא דההיא ברתא דהוו נכסי שבוי אלא דנקט הא דעדיפא דאיכא חששא דכולהו נכסי הוו נכסי שבוי. הריטב"א.

אלא אמר אביי פלגא יהבינן לאחתא: ואם תאמר ניתיב לה תרי תילתי חלקה וחלק האחות שנשבית שנעמידנה בחזקת קיימת וכי תימא שגם הבת הגיעה לגבורות אם כן היתה האם זקנה ביותר ולא ניהוש דילמא שכיבא דהא אמרינן התם כיון דפלג פלג. ויש

לומר דאביי נמי אית ליה מיגו לענין הראוי לבא ליד
הקטן.

ואם תאמר והיכי מחתינן כלל נכסי בידא דינוקא אפילו
על ידי אפוטרופוס דלמא לא שכיבא סבתא ואפילו על
ידי אפוטרופוס אין מורידים קטן לנכסי שבוי דאי בלא
אפוטרופוס צריכא למימר. ועוד דמשמע התם דאי הוה
ידעינן דלא שכיבא סבתא הוה מוקמינן נכסי בידא
דאחתא ולא בידא דינוקא אפילו על ידי אפוטרופוס.
ויש לומר דכיון שהדבר עומד בספק דלא ידעינן אי
שכיבא סבתא או לא והסבתא הגיעה לגבורות שאין לנו
להעמידה בחזקת קיימת יותר מבחזקת מיתה טוב
לחלוק הדבר לעשות אפוטרופוס לפלגא שלא יוריד
קרוב על נכסים שיש לחוש שמא הם של קטן דילמא
אתי לאחזוקי בהו.

ומיהו בסמוך קשה טפי דשמעו דסבתא שכיבא וקאמר
אביי אותה תילתא דנקא יהבינן לאחתא ואידך דנקא
מוקמינן ליה אפוטרופוס לינוקא התם מאי טעמיה
דאביי היה לנו להעמיד דאחתא בחזקת קיימת דהא לא
הגיעה לגבורות כדפירשתי ואין שייך שם מיגו דלא
מוקמינן אפוטרופא אלא להאי דנקא. וזה דוחק לומר
דכיון שהורידו אפוטרופוס לינוקא במקצת מחמת
ירושה מוקמינן ליה אפוטרופא להאי דנקא נמי דמה
טעם הוא זה בשביל שירש מקצת נעמיד לו אפוטרופוס
למקצת יותר משאם לא ירש כלל. ועוד דתילתא יהבינן
לינוקא לא משמע לאפוטרופוס שלו אלא אפילו לעצמו
אם הוא קצת בר דעת ורוצה להתעסק בה על ידי
עבדיו.

ונראה לי דאף על גב דבעלמא מוקמינן גברא בחזקת
קיים שאני הכא דחשו חכמים לתקנת היתומים טפי

וכיון שיש לספק בשום ענין על הנך נכסים שמא הם של קטן לא נוריד בהם קרוב כי היכי דאמרינן לעיל דאף על גב דבבתי ידעי שיבכי ועיטרא קלא אית ליה אפילו הכי לא מחתינן. תוספות שאנ"ן.

ומוקמינן ליה אפוטרופוס. כתוב בתוספות וזה טוב מלתת לאחתא וכו' זה פירוש דאם לא כן האפוטרופא לא היה משתדל דאפטרופא לדיקנני לא מוקמינן ולכך לא עבדינן הכי אם היה ודאי דלא שכיבא. גליון.

רבא אמר מיגו דמוקמינן אפטרופא וכו': כלומר בתורת ינוקא דכיון דלא הוברר חלקו של קטן בכל חד וחד אפשר לאחותי בתורת קטן וליכא אפטרופא לדיקנני כלל. ולא דמיא לההיא דלעיל דמוקמי אפטרופא למטלטלים ואריס לקרקעות דהתם כל דבר ודבר מבורר וליכא למימר בהא מיגו כיון דכלהו נכסי גדולים נינהו. שמעו דשכיבא סבתא. פירוש בעדות ברורה דאי לא היכי יהבינן מידי לינוקא דהא אין מורידים קרוב לנכסי שבוי ואף על פי ששמעו בו שמת אלא ודאי כדאמרן. הריטב"א.

הא דאמר רבא מיגו דאוקמינן אפטרופא דנקא
מוקמינן אפטרופא לאידך דנקא: תמיהא לי לתילתא דינוקא נמי נוקי אפטרופא דהא בעלמא נמי אפטרופא מוקמינן לינוקי דבית דין אביהם של יתומים לחוש להפסד נכסיהם ולמנות עליהם אפטרופא הילכך לוקי אפטרופוס לתילתא דינוקא ולאידך תרי דנקי. יש לומר דתילתא וינוקא אי נחית ליה ינוקא עד דמוקמינן ליה אפטרופא לית לן בה אבל בהא לא נחית כלל אלא דוקא ביד אפטרופא מוקמינן ליה לינוקא לא יהבינן. אי נמי אפשר דהאי ינוקא לאו קטן ממש הוא אלא דעדיין

קטן הוה שלא היה ראוי למנותו בשל אחרים. הרשב"א ז"ל.

אמר ליה לא ידענא לך וכו': אמר ליה שפיר קאמר לך וכתוב וכו'. ואיכא למידק למה ליה לרב חסדא להאי טעמא הא ודאי דינא קאמר ליה דאי אמר דלא ידע ליה דליתי ראייה דאחווה הוא ואפילו הניחו בחתימת זקן. ואייהו נמי מאי קא מתרעם מיניה קמיה דרב חסדא. ויש לומר משום דהוה מוחזק בגברא אלמא ושקרא הוה קביל מיניה קמיה ורב חסדא לומר דמחמת רמאותו הוה טעין כך ואהדר ליה רב חסדא דבטענה זו לא מינכר דרמאות קאמר דכיון דהניחו בלא חתימת זקן הא גרמא ליה כדכתיב והם לא הכירוהו. הרשב"א ז"ל.

ותלמיד הר"פ ז"ל כתב וזה לשונו: ויש לומר דיודאי לא הוה צריך מרי בר איסק להביא עדים דלא אחווה הוה בלא אותה סברא. אלא הכי פירושו אין לך תרעומות עליו לומר שהוא שקרן דיכול להיות שהוא אומר אמת דאינו מכירך משום דכשנפרד ממך בלא חתימת זקן היית ועכשו יש לך זקן. אי נמי יש לומר דאי לאו האי סברא דשפיר קאמי לך הוה אמינא דהוי ~אי נאמו לומר שהוא אחיו ויצטרך מרי להביא עדים דלאו אחיו הוא דמרי היה יודע בודאי שהיה לו אחא בי חוזאי ואם כן היה לו להכחישו בודאי אם אמת הדבר שאינו אחיו כיון שאין לו במה לטעות אלא שמו מינה דהוה ידע ביה והאי דקאמר לא ידענא ליה היינו משום שאין לו פנים להכחישו. עד כאן.

וה"ר יהונתן ז"ל כתב וזה לשונו: ולא הוצרך להביא זה הפסוק אלא לפתות לב התינוק הזה שבא ממדינת הים שלא יפחד מאחיו מרי בר איסק כי לא במרד ולא במעל הוא מכחיש אותך כי לכשיוודו לו האמת יחלוק ברצון

עמך ויאהב אותך והיו דברי רב חסדא כדברי תלמידי
חכמים המרבים שלום בעולם ואף על פי שהיה יודע
רב חסדא כי מרי בר איסק גבר אלמא הוא היה משבחו
בפניו כדי שיהיה נשמע לבית דין ולא הועילו דברי
שלמותיו עד שפירש לו בפירוש שגברא אלמא הוא.
עד כאן.

ופירש רש"י ז"ל דמרי בר איסק הניחו להאי אחא בלא
חתימת זקן ולומר דמיחזא חזא ליה בקטנותו ובלא
חתימת זקן. ובודאי הכי משמע מדאמר ליה רב חסדא
שפיר קאמר לך דכתיב ויכר יוסף את אחיו דאלמא
איהו נמי משום דהניחו בלא חתימת זקן הוא. ועוד דאי
לא ידע ליה כלל מאי קא קביל מיניה קמיה דרב חסדא.
אלא דקשה ליה מדאמר אביי בסמוך התם ידעי וקמחלי.
הכא מי ידע דניחול כלומר דלא ידע דאית ליה אחא
מבי חוזאי כלל וכי תימא דשמעו בו שמת הוה ולא ידע
ליה השתא קאמר לא היא דאם כן מאי קאמר רב
חסדא ועוד קטן הוה ואין מורידין קרוב לנכסי קטן אטו
קטן שנשבה ושמעו בו שמת אין מורידין קרוב לנכסיו
הא ודאי כי היכי דאין מורידין קטן לנכסי שבוי וכי
שמעו בו שמת מורידין הכי נמי מורידין קרוב לנכסי קטן
כשמעו בו שמת אף על פי שאין מורידין כשלא
שמעו. ושמא נאמר דלטענתו דמרי קאמר כלומר הא
קאמר דלא ידע ליה לומר ששכח לאחר שנפרד משם.
וכי תימא אם כן היכי מהימנינן ליה דהא ודאי רמאי
הוא. יש לומר דחזקה לא משקר בהא דאי ידע ליה לבי
דינא הוה אזיל והוה מתנה בפני ביה דין לומר ראו מה
שהניח לנו אבינו הרי אני עושה ואוכל דתנן התם בפרק
מי שמת דהשביחו לעצמה ואינו מחזור עדיין בעיני
דמילתא דלא שכיחא היא כלל דמי שיש לו אח במדינת

הים וראהו שיהא שוכח לבסוף לגמרי שלא היה לו אח.
ושמא מרי היה טוען שלא היה בי חוזאי מעולם ולא
ידעו כלל וכי קאמר ליה רב חסדא להאי אחא שפיר
קאמר לך דכתיב ויכר יוסף את אחיו לדבריו קאמר ליה
אף לדבריך דאמרת דמידע ידע לך ואיהו הוה בי חוזאי
אפילו הכי יוכל להיות דהשתא מיהא לא ידע לך משום
דבאת בחתימת זקן. הרשב"א ז"ל.

וזה לשון הריטב"א ז"ל: מרי בר איסק אתא ליה אחא
מבי חוזאי. פירש רש"י ז"ל כי מרי הלך עם אביו וראה
לאחיו זה וכשמת אביו חזר לעירו. והוצרך לפרש כן
דהא מדמינן ליה לההיא דויכר יוסף את אחיו אלמא
כבר ראהו בלא חתימת זקן מיהת. והא דאמרינן לקמן
התם ידעי ומחלי הכא מי ידע דמחיל הכי פירושו התם
ידעו בודאי דאית להו אמא ומחלי אבל הכא מי ידע מרי
בודאי דאית ליה אחא בשעה שהשביח דליתי
וליתבעיניה סבור היה שאולי מת או שלא יבא לתובעו
כלום.

אבל יש שפירשו כי מרי אומר היה שלא ראהו מעולם
ולא ידע ליה כלל וכדאמרינן לקמן דלא ידע ומחיל אלא
שזה היה טוען שכבר בא לכאן בעודו קטן וראהו מרי
והכירו. והא דאמרינן שפיר קאמר לך דכתיב ויכר יוסף
וכו' איכא למידק דבלאו האי טעמא נמי כיון שטוען זה
שאינו מכירו המוציא מחברו עליו הראיה. ויש לומר
דאין הכי נמי אלא להפיס דעתו אמר כן שהיה טוען
עליו שהוא מכירו כשאומר שאינו מכירו ולכך אמר ליה
אפילו לדבריך אין כאן הוכחה לרמאות כיון שראה
אותך בלא חתימת זקן ולפי פירוש רש"י פירשו
בתוספות דכיון שכבר ראהו וידע שיש לו אח הוה ליה
להודות או לכפור לגמרי ולומר אינך אחי ושקורי משקר

אבל השתא דליכא טעמא דויכר יוסף יכול היה לומר איני מכירך ועל זה המוציא ממנו עליו הראיה שהוא אחיו. וגם זה נכון. עד כאן.

הכי גרסינן והכי איתא במקצת נוסחאות: אמר ליה זיל אייתינהו כלומר אייתינהו להנהו סהדי דקטעין האי דאית ליה ולא גרסינן זיל אייתי סהדי דאף על גב דגברא אלמא הוא לא מזדקקין ליה לאיתויי סהדי דלאו אחוה הוא דאם כן לא שבקת חיי לכל אלם. ולא נראה כן מדברי רש"י ז"ל. הרשב"א ז"ל. וכן כתב הריטב"א ז"ל. ורש"י כן גורס זיל אייתינהו אלא שהוא ז"ל פירש זיל אייתינהו או בקש עדים. ואין לשונו מחזור. עד כאן.

וזה לשון תוספות שאנץ: הכי דיינינא לך ולכל אלמי חברך. אין רוצה לומר דכל אדם התובע מן האלם ואומר אית לי סהדי ומסתפו מיניה שיהא נאמן עד שיביא האלם ראייה דאינו חייב לו כלום דאם כן לא שבקת חיי לכל אלמי אלא הכא מיירי כגון שהיו בית דין שואלים מאותם עדים שהיה אומר דמסתפו מיניה ולא היו רוצים להתמצע בדבר ולומר לא הן ולא לאו דמוכחא מילתא דמסתפו מיניה. וכן מוכח בסמוך דבאותן עצמן קאמר תרתי לא עבדי חדא שלא יעידו האמת וגם שישקרו לומר אין אנו יודעים שהיה רב חסדא מזקיקו להביא עדים שיאמרו שאינו אחיו או אותם עדים מעצמן יעידו שאינו אחיו או יאמרו בפני בית דין אין אנו מכירין אותו. וכהאי גוונא קרי פרק ב' דכתובות גבי שפחה שגברתה מביאתה לעדות שהיא טהורה אם היתה שותקת הויה חדא שהיה לה לומר שהיא טמאה או לומר איני יודעת שלא היתה עמה כל שעה וכשהיא אומרת טהורה היא היינו תרתי.

סוף סוף אתו ומשקרי: פירש רש"י שיעידו שקר שאינו אחיו ופרקינן תרתי לא עבדי כלומר חדא עבדי שישתקו אבל תרתי לא עבדי שיעידו שקר. וקשה לי סוף סוף אתו ואמרי אין אנו יודעין ויכבשו עדותן. ומורנו פירש סוף סוף אתו ומשקרי שיאמרו אין אנו יודעין עדות זה דאלו להעיד שקר חס ושלום לא נחשדו ישראל וכל שכן בזה שהוא שלא לצורך דמסתייה למרי שיאמרו אין אנו יודעין. ואמרינן תרתי לא עבדי שלא יבאו מחמת יראה ואם יבאו שיכבשו עדותם וקיימי באם לא יגיד ונשא עונו דאיתיה אפילו בלא שמיעת אלה מדמוכח בריש פרק הכונס וכדכתב שם ר"י. הריטב"א.

וזה לשון הרמ"ך: אי האי דתפיס בהו הוי גברא אלמא ומסתפו סהדי מיניה לאסהודי בהאיך דאחווה הוא אמרינן ליה לאידך דליתיה איהו הנהו סהדי גופייהו ולימא להו בבי דינא דליסהדו מאי דידעו בהאיך אי הוא אחווה או לא. מיהו אכתי איכא למיחש דילמא כיון דמסתפו מיניה אף על גב דלימא להו דליסהדו לא עבדי דאמרי כי ניפוק מבי דינא ליקום עלן וליזקן. ומצינן לפרושי דהכי אמרו ליה דליתי סהדי דלאו אחווה הוא ודלא אזל אבוה לבי חוזאי ולא נסב איתתא באתרא אחרינא ולישנא דגמרא הכי הוא זיל אייתי את סהדי דלאו אחוך הוא והכי נמי דיינינן לכל אלמא דליתי איהו סהדי על מאי דתבעי מיניה דלאו דינא קאמרי היכא דאית ליה סהדי לאידך דמסתפו מיניה לאסהודי בקושטא. מיהו צריכי דייני למידע אי קושטא הוא דסהדי אית ליה ולישיילווה להו לסהדי דלא באפי בעל דינא אף על גב דההוא סהדותא לא מהניא דאין מקבלין עדים אלא בפני בעל דין.

ותלמיד הר"ף כתב וזה לשונו: השתא נמי אתו ומשקרי.
פירוש כי נמי יביא אותם דמסתפו מיניה כמו כן אתו
ומשקרי ומהכא איכא למשמע שלא היה מזקיך אחרים
אלא אותן עדים עצמן. ומשני תרתי לא עבדי פירוש
דשתקי ועוד שישקרו. עד כאן.

שפיר קאמר לך דתנן וכו'. וכן אמר רבה השביחו
לאמצע: כך הגירסא בכל הספרים. ורש"י הוקשה לו
האיך יביא רב חסדא ראייה לדבריו מדברי רבה תלמידו
והגיה הוא דגרסין וכן אמר רב. ועדיין הוקשה לו מה
צריך סיוע מדברי רב על משנתו. ותירץ משום דאיכא
דמוקי מתניתין בשהשביחו נכסים מחמת נכסים ומרי
לא השביחן אלא משל עצמו לכך הביא דברי רב דאמר
דאפילו השביחו נכסים מחמת עצמן השביחו לאמצע.
ואין זה נכון חדא דלא חזינן ליה לרב דפליג התם בפרק
מי שמת. ועוד דאם כן היכי סתים רב חסדא לישניה
דרב דאמר וכן אמר רב השביחו לאמצע הכי הוה ליה
למימר ואמר רב אפילו השביחו מחמת עצמן.
והתוספות פירשו דהכא קים להו דמרי לא היו לו נכסים
אחרים וכל מה שהשביח לא השביח אלא מחמת
נכסים והא דאמרינן וכן אמר רבה אינו דברי רב חסדא
אלא התלמוד אומר שכן אמר רבה כדברי רב חסדא.
ואמר ליה אביי לרבה מי דמי וכו' הכא מי ידע דמחיל.
ולא מצאו תשובה לדברי אביי אלא שחזרו והקשו על
רב חסדא למה לא אמר שיטול מרי מיהת בחלק אחיו
כאריס כמי שיורד לנכסי שבוי דלא אמרינן דמחל וכל
שכן דודאי לא ידע דמחיל כלל. הריטב"א.
וזה לשון תוספות שאנץ: ויש ספרים דלא גרסי האי וכן
כלל. ורבינו תם הגיע דרבינו חננאל גריס ליה והכי
פירושו וכן אמר רבה השביחו לאמצע בכי ההוא דינא

דמרי בר איסק אורי ביה השביחו לאמצע ודן דינא הכי
דלא תימא שתילת פרדסים השביחו נכסים מחמת
עצמן הוא ולעצמו אלא שבחו נכסים מחמת נכסים
ופליג ליה זיל את נמי ופליג. עד כאן לשונו. משמע
שרוצה לומר דרב חסדא עצמו הביא דברי רבה לסיועי
לנפשיה מדפירש זיל את נמי ופליג.
ויותר היה נראה לי שהתלמוד עצמו אומר דרמו שהורה
רב חסדא כמו כן הורה רבה על דין זה או על כיוצא בו.
ואב"י שהיה תלמידו של רבה הקשה לו מי דמי
למתניתין שאתה מדמהו. וגם נראה לי דלאפוקי
מסברת אב"י שמחלק בין דין זה למשנתנו הוצרך
התלמוד להביא סיעתא לרב חסדא מדברי רבה.
וכן כתב הראב"ד וזה לשונו: שפיר קאמר לך דתנן
השביחו גדולים וכו'. והאי מעשה דמרי השביחו נכסים
מחמת נכסים הוה שהממון שהניח להם אביהן משותף
היה ומן האמצע שכר פועלים ועשה הכל כדאיתא
בבבא בתרא וכן אמר רבא השביח לאמצע. פירוש רבה
על מעשה דמרי בר איסק אמר שהשביחו לאמצע כמו
שאמר רב חסדא ולא חשש לקושיא דאב"י שהקשה
עליו מי דמי התם ידעו בעלים וקא מחלי אבל הכא מי
ידע דניחול וקסבר אב"י כיון דלא ידע דניחוש כמי
שהתנה ואמר הריני עושה ואוכל דמי ואי משום דקטן
הוה קסבר אב"י כיון דלא חלקו והקרקעות משותפין היו
ברשות הוא יורד מפני חלקו ולית הילכתא כוותיה.
גדולה מזו אמרו שמין להן כאריס ואפילו במה שלא
נטע השתא דידיה נמי פירוש במה שנטע הוא לא כל
שכן שיטול מחצה בשל אחיו. עד כאן.
וכתב הרשב"א ז"ל וזח לשונו: השביחו לאמצע וכו'. ואף
על גב דאסיק התם בפרק מי שמת דדוקא שהשביחו

נכסים וכו' מרי בי איסק נמי מוחזק הוה דלא הוה ליה
נכסי אחריני אלא הני דשבק אבוה ומינייהו הוה אגר
אגירי ומשבח להו לנכסים. והיינו דלא בעא מיניה אם
מנכסי דידיה עבד או מנכסי דאבוה והילכך השביח
לאמצע. אלא דאכתי לא ניחא לי דאם כן מאי קאמר
אביי הוא לא ידע דניחול ואי אשבחו נכסי מחמת נכסי
מדינא השביחו לאמצע ומה לנו למתילתו. אבל רש"י
ז"ל כתב דרב חסדא לא סבירא ליה הכי אלא אפילו
השביחו נכסים מחמת עצמן השביחו לאמצע. עד כו'.
והר"ן ז"ל כתב דליתא דהתם בפרק מי שמת סתמא
איתמר וליכא מאן דפליג בה כלל. עד כאן.
ומה שפירש רש"י ז"ל מחמת עצמן מחמת טרחן של
משביחין אינו נכון דאם כן שבח ששבחו נכסים מחמת
נכסים הוא השביח ממילא כגון דיקלא ואלים ואי
אפשר ובמקומו יתבאר אלא הכי פירושה שבח ששבחו
נכסים כגון ששכר פועלים מפירות הנכסים ושתלי
פרדסי ולא בהוצאתו משלו אבל שבח ששבחו נכסים
מחמת עצמן כגון בעמלו ומזונו כלומר שהוציא שכר
הוצאות ופועלים משלו והשביח השביחו לעצמו ורבה
גרסינן וכו'. ואקשי ליה אביי דהוא תלמידיה ורגיל קמיה
מי דמי וכו' וחשו בגמרא להך קושיא ושדרוה לקמיה
דרבי אמי ואמר דשפיר קאמר אביי שהרי גדולה מזו
אמרו וכו'. הרמב"ן.
וזה לשון ה"ר יהונתן ז"ל: אמר ליה אביי מי דמי התם
על מנת כן טרחו הגדולים לתת חלק לקטנים מאותו
שבח שהרי היו יודעים אותם שאם לא מחלו היו להם
לחלק הקרקעות וישביחו חלקם ולא חלק הקטנים שמע
מינה מדלא עשו כן דבודאי מחלו טרחם אבל הכא
בהאי מעשה דמרי מי ידע דמחל הלא לא היה יודע עד

עכשיו שהיה לו אח כלל במדינת הים ובודאי לא מחל ומאחר שכן דין הוא שיהיה כל השבח שנשתבחו הקרקעות מאחרי מות אביהן כולו למרי ולא יהיה לו חלק בהן לאותו קטן שבא ממדינת הים. זו היתה סברתו של אביי כנגד סברת רב חסדא שפסק שיטול האח הקטן החצי בכל השבח.

וכשנשאלה שאלה זו לפני רבי אמי שהיה בארץ ישראל פסק הדין כמו שפסק רב חסדא שיש לתינוק חלק בשבח שנשתבחו הנכסים שלא כדברי אביי אלא שחלק על רב חסדא בהא שהיה אומר שיטול התינוק חצי השבח וקאמר רבי אמי דין הוא שיתן התינוק מחצי השבח שלו שלישי או רביע כמנהג המדינה למרי שהיה טרח בעבודת הקרקע והיה לומד רבי אמי בקל וחומר מברייתא דבורח מחמת מרדין דאמרינן לקרוב שיד בנכסים ששמין לו כאריס כמנהג המדינה כשיבאו הבעלים ממדינת הים ויטלו שלהן דין הוא שלא יהא טרחו לריק אף על פי שאין לו שום זכות בכל גוף הקרקע אפילו טפח. הכא דיש חלק וזכות למרי באלו הקרקעות כל שכן שיתן לו שכר טרחו למרי כמנהג המדינה.

וכששמע רב חסדא השיב שאינו דומה מעשה דמרי לדין היורד לנכסי בורח דהתם ברשות לא נחית כלומר ברשות בית דין דהא קיימא לן דמורידין קרוב לנכסי שבוי אבל הכא מרי לא בא ליטול עצה מבית דין ולא נמלך עליהן ומשום הכי דין הוא שיפסיד טרחו ולא יטול כי אם מחצית השבח ועוד שאפילו אם היה בא לימלך עמהן היו מוחזין בידו דהא אחא קטן הוה ואין מורידין קרוב לנכסי קטן. אהדרוה לקמיה דרבי אמי והודה לפסק של רב חסדא שלא יטול מרי כלום במחציתו של

שבח המגיע לחלק הקטן ויטלו שניהם בשוה בשבח שהושבחו נכסים מחמת נכסים אחר פטירת אביהם. וקושיא דאביי שהקשה התם ידעי וקמחלי וכו' ליתא משום האי טעמא דקטן הוא ועבר על תקנת בית דין ומשום הכי קנסינן ליה אף על גב דלא ידע דימחול והשביח לאמצע ולא שקיל שלישי או רביע במחצית של תינוק מהאי טעמא נמי דכיון דקטן הוא אבל אם היה גדול הוה קושית אביי קושיא ולא שקיל אותו אח הבא ממדינת הים כלל באותו שבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן כיון דלא ידעי ליה כלל דהא כברשות בית דין נחית דמי וכולה שבח שלו ובפירות הנמצאים מחוברים בשעת בואו ממדינת הים שמין כאריס כלומר אחר שחולקים הפירות באמצע נוטל במחצית שלו לשלישי ולרביע כמנהג המדינה דלא גרע מיורד לתוך שדה חברו ונטעה שלא ברשות דשמין אותו וידו על התחתונה בשדה שאינה עשויה ליטע ובשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ליטעה כל שכן דבזריעתו שזרעה דין הוא שיטול ממנה כמנהג המדינה. ואכתי צריך עיון גדול מה שכתוב בהלכות הרי"ף ובספר המאור. עד כאן.

קישורים חיצוניים

צורת הדף: [באתר היברובוקס](#) • [באתר דף יומי \(עם אפשרות האונה\)](#) • [באתר שיתופתא](#)
הדף עם פרשנים: [באתר "תא שמע"](#) • [באתר "על התורה"](#) • [באתר "ספריא"](#) • [באתר "מרכז שטיינולץ"](#) • [ביאור "חברותא" באתר ויקישיבה](#)

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](#)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](#)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](#)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Roxette5
- Testbot
- Zhuyifei1999
- Siebrand
- Maat
- Skalman

- Ftiercel
- Marc

-
1. [↑ https://wikisource.org](https://wikisource.org)
 2. [↑ https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
 3. [↑ https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
 4. [↑ https://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](https://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)